

Виходить у Львові
по два (крім неділі і
гр. кат. свят) о 5-ій
годині по полудні.

Редакція і
Адміністрація: уліця
Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся
лиш франковані.

Рукописи
звертають ся лиш на
одреме жадаве і за вло-
женем оплати поштової.

Реклямації
всапечатані вільні від
оплати поштової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Газети Львівської“.

Передплата

у Львові в агенції
дневників пасажа Гавс-
мана ч. 9 і в ц. к. Ста-
роствах на провінції:
на цілий рік К 4-80
на пів року „ 2-40
на чверть року „ 1-20
місячно . . . „ —40

Поодинокое число 2 с.
З поштовою пере-
силкою:

на цілий рік К 10-80
на пів року „ 5-40
на чверть року „ 2-70
місячно . . . „ —90

Поодинокое число 6 с.

З Ради державної.

Президент міністрів бар. Гавч доказував в своїй бесіді дальше, як виглядав би такий парламент, котрий опирав би ся на організацію вселяких станів. Прошу зважити — казав він — що би то було, як би адвокати, лікарі, погарі, середні і низші урядники державні і комунальні, приватні урядники, середні і низше духовенство, стан учительський і фінансовий хотіли мати відповідне число своїх репрезентантів в парламенті — де би тут законодавство могло покласти границю? Я поки що не виджу способу так їх всіх зорганізувати, щоби цілий нарід міг мати свою репрезентацию в парламенті. Прийшло би ся тоді до якоїсь репрезентации станів, в котрій проявили би ся інтереси звания, але не гадка державна. То значило би поставити конституцію на основі о много хитрійшій, як тота, що опирав ся на загальности і єдности вибору.

При сій нагоді хотів би я згадати ще про той закид, мов би то нова реформа виборча хотіла заперти приступ до парламенту консервативним елементам а впустити до него радикалів. Один погляд на парламенти з загальним правом виборчим заперчить тому рішучо, а на великий случай предлога о поділі округів ви-

борчих постарала ся о то, щоби радикали не здушили консервативного елемента. Сказано також, що реформа виборча може у нас відбутися лиш рівночасно з ревізією конституції. Тота ревізія мала би обмежити компетенцію Ради державної в справах національних, передати їх соймам і в той спосіб охоронити парламент від борб національних. А чи не можна би тоді обавляти ся, що національна борба замість мати одно місце мала би їх багато (пос. Пакер: Сімнайцять!), де порозуміне було би чей трудніше як в сій високій палаті.

Правительство а соціял-демократи.

Дальше говорив бар. Гавч про відносини правительства до соціял-демократів, мов би то правительство предложило реформу виборчу лиш в інтересі соціяльно-демократичної партії. Бар. Гавч сказав: Правительство не удержує ніякої звязи з соціяльно-демократичною партією. Хто мене знає, той знає, що я стою зовсім здалека від тої партії і що мої погляди відділяе дуже широка пропасть від єї поглядів.

Славянські мандати.

Опісля говорив президент міністрів о славянських мандатах а нагадавши бесіду посла гр. Дідушицкого сказав: Перший бесідник Ко-

ла польского противний предлозі, бо она не приносить рівного права виборчого, дає першештво Німцям а ненімецьким народам каже: „Ви посліднійші, ви лиш півгороджани!“ Такий закид, мої панове, робить ся реформі виборчій, котра збільшила заступство славянських народів в парламенті та й в Галичині підвищила число мандатів. Тим чей реформа виборча не скривдила ненімецькі народи. Нову реформу виборчу треба було навязати до ествуючих відносин, треба було зважати на то, що сталоє історичним. Коли же мимо того збільшила число славянських мандатів, то не можна їй докоряти, що упокорила славянські народи. Коли бесідник з Кола польского поставив питане до правительства, чи реформа виборча може бути карою за то, що єго партія встоювала ся завжди за конечностями державними, то я би єму від себе поставив також питане а то: чи може держава за то не виявляла завжди в достаточній мірі свою прихильність для Галичини і чи розвій сего королівства в послідних десятках літ не єсть найліпшим доказом на то, що держава позістала невдячною для Галичини?

Розділ міст і сіл.

Запитувано тут про відносини міст і сіл та про відношене рільничого населевя в про-

15)

На Кавказі.

Кісля дра Вірта, дра Райна і др.
зладив К. Вербенко.

(Дальше).

В заглибині поза берегом Каспійского моря, може на якої півтретя версти (майже на півтретя кілометра) на вехід від Баку, лежить Чорний Городок, фабричне місто, котрого назва відповідає зовсім єго зверхному видови. Густиий чорний дим висить тут вічно понад сірими домами і цілим лісом височезних бовдурів (фабричних коминів). Але в тих домах ніхто не мешкає; то рафінерії нафти, що стоять одні коло других і величезні резервоари з готовою нафтою, а всі тоті будинки тягнуться вздовж берега може на яких шість до сім кілометрів далеко. Земля тут ціла чорна і мажета, аж світить ся від нафти. Місцями ще видніють ся давні вертільні вежі, але нині тут вже не добувають нафти; єї спроваджують до рафінерій рурами з подальших сторін або довозять також залізницею. Нині єсть тут около 250 лиш самих рафінерій, не вчисляючи в то великих резервоарів нафтових, маґазинів та вселяких ипших будинків.

Ропу нафтову — чисту, рафіновану нафту називають в Росії керозіною — добувають нині головно в двох місцях: коло сіл Балаханні і Сабунчі, яких 12 до 14 кілометрів на півночі від Баку, і в Бібі-Ейбат, 5 кі-

лометрів на захід від сего міста. Промисл нафтовий в Баку єсть по американським найбільший на світі, а слабу конкуренцію в Європі може єму робити хіба лиш наш галицький. А що початки того промислу сягають далеких часів і вяжуть ся навіть з кульом реліґійним, то годить ся тут розповісти децю з цікавої єго історії.

Баку славне не лиш своєю нафтою, але й своїми вічними огнями т. є. газами, які добувають ся тут всюди із землі і дують ся легко запалити. Тоті вічні огні були знані вже в дуже давних часах і они то по правді стались причиною відкриття нафти та дали почин до теперішного промислу нафтового. Щоби же їх зрозуміти, треба насамперед знати, що велика нафта, ліпше сказавши, ропа нафтова або т. з. олій земний, складає ся з мішанини творив, зложених з вугля і водня або т. зв. вугльоводнів. Одні з тих творив мають в собі більше вугля і єуть дьятого тяжші і густійші, другі знов мають більше водня і єуть лекші та рідші. Ті, що мають в собі найбільше вугля, бувають навіть, коли чисті, зовсім тверді, як н. пр. нарафіна, а ті, що мають найбільше водня, творять легкый газ, званий метаном або земним газом. В тій мішанині вугльоводнів розпускають ся одні в других і творять разом ропу нафтову, котра виглядає як би рідка чорнорудава мазь або як би густа гноївка. З неї вирабляють через рафіноване не лиш вселякі роди чистої нафти, але також бензину і нарафіну.

Всюди, де в землі єсть ропа нафтова, добуває ся з неї також і газ земний, але нігде

в такій скількості і майже на кождім місці і від так давних часів, як в Баку і єго охрестности. „Святі огні в Баку“ знані були, здає ся, вже в глубокій старині, в тих часах, коли в Перзії около 1250 р. перед Хр. жив Заратустра або Зороастер, оснудатель тої віри, котра наказувала віддавати огнєви і світлу божу честь. Заратустра, кажуть, був родом з кавкаських сторін, за єго часів вже горіли тоті огні і они дали єму причину до основаня своєї віри. Від тої пори горять тоті огні аж до нині і тому називають їх також вічними. Вільше як від 2000 літ заходили сюди ісповідники тої віри, звані Парзами, віддавати честь тим огням, для котрих побудовано тут навіть окрему святиню, аж остаточно на приказ російского правительства погасли тоті огні, а в 1888 р. послідній. Парз вийшов з Баку.

Але сама святиня стоїть ще й нині. Щоби дістати ся до неї, поїхали ми залізницею з Баку на північ попри Чорний город до Балаханів, місцевости, де єуть найбільшійші жерела нафти. На чорній землі видко всюди цілі ріки і озера нафти а перед нами видніє ся цілий ліс закоптілих вертільних веж балаханських, що побудовані з дерева і виглядають мов піраміди. З рівнини піднімають ся скали білого вапняку, але й они так закопчені, що аж чорні. Прикрій вид представляють що хвиляті перекі двигарі, що тут двигают на плечах величезні тягари; кажуть, що они не годні вєсти в руках хоч би які малі пакунки. В ємних Балаханах видко великий рух і дуже різнородне житє. Богаті європейські, татарські і вірменські купці добувають тут торгу і відїздажа

екті правительства о реформі виборчій. Я вже сказав, що не було наміром правительства заперти приступ до парламенту елементам удержуючим державу; але можу ще й то відповісти, що правительство розділом міст і сіл, оскільки то лиш було можливе дало сям доказ того. Але що до числа мандатів, то прошу числа, які знаходять ся в предлозі правительства, уважати лиш за предложене а я буду мати ще нагоду вказати на то, що правительство буде завсїгди готове підпирати компроміс на сїм поли.

Німці а Славяни.

Говорячи про відносини Німців до Славян, сказав бар. Гавч: Позаяк правительство прийшло до переконання, що реформа виборча може бути заведена лиш на основі земельного розмеження і утворення національно одноцілих округів виборчих, то природним наслідком етнографічного розложеня многих сполучених досє округів було збільшене славянських округів виборчих в ріжних сторонах держави. Але в тім нема ще наміреного давана першенства одній народности перед другою. Впрочім мушу й тут замітити, що розділ мандатів то ще не довершений факт та що ми готові радо узгляднити по можливості оправдані бажаня Німців.

Національне порозумінє.

Павязуючи до бесіди одного з послів о конечности порозуміня обох народів в Чехії, сказав др. Гавч, що се найважнійша річ для розвою Австрії. До тої ціли мусимо звернути всі наші сили, бо як би дало ся ослунути успіх, то було би се так великого значіня для цілої Австрії, що перед тим мусили би уступити всі иньші спорні справи, а межі

ють назад в своїх елегантних повозах; чорні робітники, нужденні, примираючі з голоду діти снішать до своїх ліпянок, що нерас таки валять ся над ними. Аж сум бере дивити ся на тих нуждених людей побіч найбільших богачів, і як одні не мають на думці нічого більше, як лиш проби зробити добрий інтерес, а другі щоби лиш удержати своє нужденне житє.

Звідси аж до святині в Сураханях ще п'ятнадцять мінут дороги в полуднево-західнім напрямі. Минаємо дуже велике високе озеро нафтове, відтак стародавній жертвенник „Шувір“ та ідемо попри нужденні хати робітників. Вже таки добре змеркає ся, коли перед нами показує ся святиня зі своєю високою вартівнею. На єї порозі не витає вже тепер святий огонь. Треба було довго пукати, заким вийшов російський сторож і повів нас через головну браму в башті на подвірє в середині святині. Високі мури святині замикають подвірє великим прямокутником а в них знаходять ся каплиці, в котрих горить святий огонь; але каплиці так зроблені, що до них не заходить світло дня. Кожда каплиця має свій окремих вхід від сторони подвіря а двері сугь каблукваті. Кілька каплиць прибудовані до святині так, що вистають на подвірє; їх криші сугь плоскі і мають на середині круглу баню. На чотирох рогах криші піднімають ся чотири комини, котрим виходила полумінє із жертвенників, положених в середині аж високо понад кришу. По середині кождої з тих каплиць єсть велика, чотиригранна плита, на котрій горів огонь. На стінах висять якісь прилади як триніжки і т. зв. пентаграми, котрі мали відганяти злих духів. Більше нічого там не видко.

На середині подвіря єсть одна однісенька велика каплиця, що стоїть зовсім окремо; она збудована в квадрат а в кожді із чотирох стін сугь великі каблукваті двері, до котрих приступає ся по східнях з трома ступенями. Тут була давнійше керниця, при котрій відбувало ся святе змиванє. Та й ся каплиця має так само плоский дах з банею по середині а в рогах чотири комини, від чотирох жертвенників положених в середині.

ними також і справа більшого чи меншого числа мандатів. Майже не потреба й казати, що правительство буде старати ся всіма силами, щоби сю гадку здійснити.

Против реформи виборчої — казав барон Гавч — видвигнуто також і справу заграничної політики. Сказано, що парламент, який вийде із загального права виборчого, буде мати менше симпатії для теперішньої політики союзів як до теперішньої. Мої панове, тога політика запустила так глибоке корінє в мировий союз народів та в спільні інтереси союзних націй, що она не потребує побоювати ся ніяких змін в парламентарних відносинах. Тота політика позістала також ненарушена і в других краях, де переводили ся парламентарні зміни. Впрочім все зависить від більшости в парламенті, котра для нас єсть загадкою. То лиш певна річ, що національно одноцілої більшости в новій палаті не буде, лиш зложена з кількох груп. Але яка би й не була, то не маємо права припускати, що она буде противна політиці держави, опертій на договорах, та інтересам держави.

Дорога компромісу.

Мої панове! Коли вже в сій високій палаті єсть згода що до конечности реформи виборчої, коли вже не хочемо вертати до старого права виборчого, отже коли вже не розходить ся о якість лиш о скількість — то че й нема вже нікого, хто би чув ся досить сильним взяти на себе одвічальність за розбите сеї необхідної великої політичної реформи. Хто схотів би відповідати за кризу, яка би мусіла з того настати? Придивіть ся, панове, положеню в Австрії, придивіть ся по-

Сторож не багато умів нам розповісти про послідних Парзів: они мусіли довго боронити ся від магометан, котрі не давали їм спокою, але остаточно таки вже не могли выдержати і вивандрували один за другим; лиш один був лишив ся і жив тут самотний ще багато літ та піддержував огонь, аж наконєць — „ві пішов туди“. Сторож показав при тім рукою на полудневий вєхід. То було в 1888 році. „Хто знає — додав він — може він на смерть залив ся“. Відтак повів він нас до одного з великих коминів, який виставили на одній із каплиць, до котрої позаду подвіря прибудовано велику фабрику, та сказав: „Тепер звели єуди вєї огні“. Мимо того цустив ся він сходами до вхедової башти та попросив нас, щоби й ми туди за ним пішли. Там порпав ся він довго в землі, аж заблєсла мала синява полумінє, котра ставала щораз більша і більша і сунула ся в гору по башті та наконєць вкрила собою якісь старі написи на каміню і освєтіла цілу святиню.

Хто і коли побудовав єю святиню, не знати; то лиш певна річ, що она вже з новіших часів. Давнійшими часами було тут більше таких святинь, бо з історії знає ся, що цєсар Гераклій підчас свого походу против перського короля Хсеркса II. в 624 р. зимував з своїм войском коло Баку і тоді казав повалити святині Перзів та погасити святі огні. Коли може в десять літ опісля Араби здобули Перзю, мусіли поклонники Ормузда і Арімана (найвишого доброго бога і злого бога Парзів) втікати перед лютьми ісповідниками магометанської віри і тоді одна часть поселила ся на Ашшероньскім півострові, де культ святих огнів дійшов небавком до великого розцвітту, а друга втекла аж до Індії, де ще й нині, головно в Бомбаю живе около 80.000 Парзів.

(Дальше буде).

ложеню поза Австрією — одвічальність була би за велика. Та й правительство відчуває вагу хвилі. З тої причини буде правительство в інтересі побореня щє ествуючих трудностей держати партиям отвором дорогу до компромісу, котрий єсть основою життя, в цілім конституційнім процесі, виступить в данім часі навіть само з предложенями, які будуть догідні до того, щоби утворити справедливу основу до взаїмного вирівнаня великих претенсій.

Президент міністрів закінчив свою бесіду тим, що сказав, що не предвиджує ослабленя Австрії від сеї реформи а противно привяже она до інтересів вітчипи мільони людей, що доси були лиш знеохочені. Австрійський парламент буде опирати ся на основах рівного права, і зможе ставити опір бурям будучности.

Вісти політичні.

Справи парламентарні. — З Угорщини.
Подїя в Росії.

На вчерашнім засіданю палати послів зложив пос. Романчук іменем руского клубу заяву в справі реформи виборчої, в котрій сказав, що Русини витають з вдоволенем проєкт реформи виборчої, але видять в нїм лиш етапу до дійсного загального, рівного, виключаючого вєяку маїоризацію права виборчого. Розділ мандатів повинен бути переведений не на основі земельних але народних округів виборчих. Що до Галичини то край сеї покривджено а в нїм передовсім Русинів. Доказом того поділ на округи виборчі і проєкт пропорціональної системи виборчої. Русини домагають ся длятого рішучо збільшеня числа мандатів з Галичини о 9 в тім приуценю, що тих 9 мандатів буде їм признаних. На Буковині домагають ся Русини для себе пятого мандату.

З Будапешту доносять, що тамошва рада адміністраційна під проводом Рудная уєупула трох директорів мієких шкіл, котрі підчас виборів посилали родичам через діти завізваня, щоби голосували за опозиційними кандидатами.

Бар. Фєсрварі приймає оногди депутатію купців, промисловців і селян з комітатів Борпод і Гевеш, котра прийшла була висказати правительству довіре працюючих клєє. Бар. Фєсрварі виголосив до депутатації бесіду, в котрій сказав, що коаліція в найнесовістнійший спосіб довела край до нужди. Конєць буде такий, що нові вибори — розуміє ся аж по основній зміні публичних відносин і публичного наєстрою — заведуть нормальну діяльність законодавства. Він, президент міністрів, стоїть на своїм стаповици против своєї волі, але в почутю обовязку і вірности для короля і вітчипи з тим глибоким переконанєм, що межі королем а народом мусить бути заведена згода і гармонія.

Як доносять з Петербурга, більшість виборів делегатів, значить ся людей, що мають вибирати виборців для вибору послів до Думи державної, вже закінчила ся. Вибрано по найбільшій части лиш людей без значіня і таких, що готові стояти зовсім правительству на услугах. Вибрано лиш кількох лібералів.

Поручника Шмідта і трох моряків: Частникова, Гладкова і Аптонєнка страчено днє

Будинки, движимости, збіже і пашу обезпечає

одинокє рускє Товариство асекураційне против огневих шкід

„Д Н Ї С Т Е Р“

Товариство взаїмних обезпечень у Львові

Ринок ч. 10, в домі „Просьвіти“.

Шкоди оцїнює „Дністер“ в місцевими членами і виплачує зараз признані відшкодованя. За 13 літ виплачено 6,474.534 корон відшкодовань.

Обезпеченя приймають агенції „Дністра“ по всіх містах і більших селах; „Дністер“ дав агенції письменним господарям, де ще не роблять инші агенти „Дністра“. Агенти „Дністра“ заробили вже 807.742 корон провізії.

Полїси „Дністра“ приймають при позичках: Банк краввий у Львові і в Чернівцях, гал. Каса ощадности, повітові каси ощадности і сиротиньскі каси при судах.

Чистий зиск річний звертає ся обезпеченим членам і за рік 1905 припадає кождому членови 5% заплаченої премії яко зворот.

На житє обезпечайте ся тільки через „Дністер“ в Товаристві Краківскім; свою провізію від сих обезпечень дав „Дністер“ на рускі добродїйні цїли.

Фонди „Дністра“ виносять в кінцем 1905 р. суму 1,372.538 корон.

„Дністер“ припоручили Преосьв. Епископскі Ординаріати.

Головна агенция дневників

СТ. СОКОЛОВСКОГО

у Львові, пасаж Гавсмана ч. 9,

принймає пренумерату і оголошеня до всіх дневників краєвих і заграничних.

До „Народної Часописи“ і „Газети Львівскої“ може привнимати оголошеня виключно лиш ся агенция.